

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/konspiracje-mlodziezowe/slownik-i-biogramy-postaci/165847,Mandecki-Stanislaw-Jarema-Wisniowiecki-Traugutt-Mewa-Jelen-19291997.html>
27.04.2024, 22:24

Mandecki Stanisław „Jarema Wiśniowiecki”, „Traugutt”, „Mewa”, „Jeleń” (1929-1997)

Współzałożyciel i komendant organizacji „Orlęta” z Rudnika nad Sanem.

Silny wpływ na osobowość Stanisława wywarł starszy brat Eugeniusz „Jeleń”, żołnierz AK, który brał udział w akcji „Burza”, a następnie należał do oddziału NZW Stanisława Pelczara „Majki”. 22 czerwca 1945 r. podczas potyczki tego oddziału z kompanią NKWD w okolicach wsi Nowy Nart, osłaniając jego odwrót, Eugeniusz zginął wraz z kuzynem Franciszkiem Schönbornem.

„Orlęta” założyli na przełomie kwietnia i maja 1947 r. obok Stanisława Mandeckiego - Lesław Popowicz „Lis”, Władysław Konefał „Babinicz”, Kazimierz Dechnik „Ryś” i Henryk Igras „Sokół”. Była to jednak z największych organizacji, należało do niej ponad 100 osób. Posiadała rozbudowaną strukturę, w ramach której tworzone także placówki żeńskie. Fenomenem „Orląt” jest zachowana dokumentacja organizacyjna, zawierająca wewnętrzne regulacje i rozporządzenia określające zasady ich funkcjonowania (statut, tekst przysięgi, instrukcje, rozkazy i raporty) oraz materiały propagandowe skierowane zarówno do członków organizacji jak i na zewnątrz (ulotki, apele i gazetki organizacyjne: „Pobudka” i „Świt”).

Stanisław Mandecki został zatrzymany 13 października 1949 r. i wraz z innymi członkami „Orląt” i poddany brutalnemu śledztwu.

21 września 1950 r. WSR w Rzeszowie 21 września 1950 r. skazał dwudziestojednoletniego Stanisława Mendeckiego za kierowanie antykomunistyczną organizacją na 15 lat więzienia. Na 5 lat więzienia za współudział w działalności „Orląt” została również skazana jego matka. Karę więzienia odbywał we Wronkach i Barczewie. Po amnestii w 1956 r. skracającej wyrok do 10 lat więzienia, został przeniesiony do obozu pracy w Kawczu, gdzie 1 lutego 1957 r. otrzymał zwolnienie warunkowe.

W 1958 r. zamieszkał w Krakowie i w 1962 r. ukończył studia wieczorowe na AGH. Do połowy lat siedemdziesiątych był inwigilowany przez SB. W latach osiemdziesiątych zaangażował się w działalność NSZZ „Solidarność”, działał w organizacjach kombatanckich oraz popularyzował historię „Orląt”.

Oprac. Bogusław Wójcik

Opcje strony